

Bokmeldinger

Kyrkohistoria 3. Från västerns religion till världsreligion. Av Torben Christiansen – Sven Göransson. Scandinavian Books, Munksgaard, Universitetsforlaget, Esselte Studium, Lund 1976, 814 s.

Vi skal ikke her gi noen utførlig anmeldelse av 3. bind i dette store verk. En skikkelig anmeldelse ville kreve minst et halvt dusin trykte sider, med refleksjon om komposisjon, metode, stoff og synspunkter man gleder seg over, og sådant som man eventuelt savner eller ser annerledes. Her skal bare anføres enkelte saker av særlig interesse for NOTM's lesere.

Anmelderen tilhører den generasjon som brukte Holmquist/Nörregaards stoffrike kirkehistorie i tre bind, en fortreffelig håndbok som både ga solide kunnskaper og innsikt. Den hadde bl. a. gode oversiktsartikler om kirkekunst, særlig fra den tidligere kirkehistorie. Dette savner man i det foreliggende verk. Holmquist/Nörregaard hadde ellers sin styrke i den fyldige og integrerte dogme- og teologihistorie. Det dogme- og teologihistoriske er ikke tilsvarende tilgodesett hos C./G., i alle fall ikke i 3. bind. I de senere år har mange brukt Lorenz Bergmanns noe knappe kirkehistorie, som inneholder en anselig kunnskapsmasse, men som hyppig egger til motsigelse og supplerende synspunkter. K. D. Smidts Grundriss der Kirchengeschichte har også vært atskillig brukt, ofte på en feil-

aktig måte, nemlig i den tro at man gjennom dette grunnriss kan få fyldestgjørende informasjon og innsikt. Det gjør man jo ikke. K. D. S. er tysk i snever og konvensjonell forstand. Vi hilser derfor med stor glede Christensen/Göranssons storverk. Det betegner på flere måter et viktig fremskritt. Før det første er det ajourført på en måte som ingen annen større fremstilling av kirkens historie. Og denne ajourføring begrenser seg ikke til at den omhandler også de siste årtiers kirkehistorie. Ajourføringen består også i at forfatterne selvsagt har gjort bruk av forskningsresultater fra de senere år.

I forordet til 3. bind sier forfatterne: «Vår intention med denna handbok är att kyrkans historia skall framtrêda i sin konkreta historiska miljô. Läsaren skall därigenom lära känna den religiösa dimensionen i den allmänna historia och kristendomen som kyrka och som världsreligion.» Dette er prinsipper som jeg uten forbehold kan slutte meg til.

Kirkens historie er en del av «profanhistorien». Og det er umulig å skrive en brukbar håndbok i kirkehistorie uten å inkludere sosiologiske aspekter.

På den annen side skal selvsagt ikke kirkens åndelige særpreg underslåes. Dens «indre liv» er ikke lett å registrere historisk, men det finnes kilder til dette element også, som preken- og sanglitteratur, li-

turgisk og kateketisk litteratur, kirkelige informasjonsorgan og biskopelige beretninger osv. I enkelte deler av dette verket trer disse indrekirkelige trekk noe tilbake. Men det indrekirkelige aspekt, ikke minst i den relativt brede behandling av angloamerikansk kirkeliv, er på ingen måte utglemt.

Man må ha brukt en lærebok en tid før man kan felle en endelig dom om den. Først ved bruk oppdager man for alvor en håndboks fortrinn og svake sider. Denne omtale må således få en noe foreløpig karakter. Jeg vil også helt avstå fra å foreslå konkrete rettelser og tilføyelser. Men de prinsipper som verket følger, kan jeg uttale meg om og glede meg over. I tillegg til at kirkehistorien er forstått i sin sosiologiske og historisk-politiske kontekst har C./G. her utvidet perspektivet *globalt*. Det er en slik håndbok i kirkehistorie som vi i årevis har ønsket oss. Forf. har gjort alvor av at kirken er *en* og har ikke latt seg snevre inn i en provinsiell tenkning, verken geografisk eller konfesjonelt. Kirkens verdensmisjon er også inkludert på en meget fortjenstfull måte.

Å skrive kirkehistorie på den inklusive måte som C./G. har gjort, er uhyre krevende. Her kan jeg bare gratulere med resultatet og uttale håpet om at så vel prester i tjeneste som vordende prester skaffer seg disse tre bind og studerer dem. Som pensumbøker i snever forstand blir bøkene for store. Men studenter og prester bør innse at en bred fremstilling er langt bedre egnet til å formidle forståelse og innsikt enn et kortfattet grunnriss. I C./G.'s verk kan man i en sum få del i den kristne kirkes snart to tusen år lan-

ge erfaring. Og ved å kjenne den kan man selv anvende den med modnet dømmekraft.

Nils E. Bloch-Hoell

Kirken i Det nye testamente. Av Olav Skjeveland. Andaktsbokselskapet, Oslo 1976, 197 s.

Det avtvinger stor respekt at forf. av denne nytestamentlige studie har kunnet gjennomføre et så solid arbeid med bare et års studiepermisjon. En slik prestasjon hadde selvsagt vært umulig om ikke forf. på forhånd hadde vært vel teologisk skolert med særlig innsikt i kirketankeproblemet i Det nye testamente.

NOTM kan ikke gå inn på den egentlige nytestamentlige problematikk, eksegetisk og bibelteologisk slik de mer almenteologiske fagtidsskrifter bør gjøre. Her vil vi bare med takk kvittere for boken og uttale vår glede over denne meget nyttige og ajourførte presentasjon. Disposisjonen er enkel og instruktiv, og ganske sterkt knyttet til de enkelte begreper med relevans til NT's kirketanke. Det er gledelig at misjonsaspektet ikke er glemt, (se f. eks. s. 41, 63, 80ff (svært indirekte) og 107). Jeg tror nok at en litt annen måte å spørre på ville ha kunnet avdekke flere sider ved NT's misjonerende kirke-tenkning, og jeg er sikker på at tanken om kirkens enhet i NT kunne ha vært ofret mer oppmerksomhet. Jfr. Stig Hanson, *The Unity of the Church in the New Testament*, som forf. kjenner. I den fylldige litteraturliste savner man Emil Brunners Kirkens misforståelse. Men boken er god likevel, den.

Nils E. Bloch-Hoell